

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Conciones siue Conceptvs Theologici Ac Prædicabiles R.
D. Petro Bessæi SS Theol. Doct. Reg. Galliar. Oratoris**

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, A. M.DC.XXIX

Dominica Qvinta Post Epiphan[iam].

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56232)

refractoriam magis cōdemnet, quam prom-
pta illa insensibilium rerum obedientia, pre-
sertim cum furentes illi maris fluctus, tu-
mentes vnda, & insolens oceanus intra are-
næ terminos inclusus ulterius progredi non
audeat, nec transgredi præfixos ab æterno
numine limites præsumat; & tu sola mente
& ratione prædita, libero arbitrio dorata, o-
bedientiæ limites transgredieris, & inordina-
tos affectuum impetus lequeris, quoque illi
impellunt moueris. O ingratitude in sin-
gularem! mare Creatoris obsequitur, & solus,
pro dolor! homo illius imperium negligit,
& refractorius inuenitur, *Surgens imperauit
mari & ventis.*

Math. 8.

Exod. 14.

4. Reg. 2.

Tob. 3.

Psal. 106.

Psal. 48.

Psal. 118.

*Imperauit ventis vt ostendat, cum non ex-
tendisse virgam, vt olim Mosem, dum ma-
re rubrum transiret, fecisse scriptura narrat;
nec pallio aquas tetigisse, vt in Iordane olim
Elias præstitit; sed absoluta quadam poten-
tia & auctoritate, velut seruo Dominus,
Creaturis creator, mari imperasse. Raguelis
filia Sara præuiderat hoc ipsum cum diceret,
Post tempestatem tranquillum facis, & post la-
crymationem & fletum exultationem infundis,
& melius Psalmographus, Dixit & stetit spi-
ritus procella. & alio loco, Nix, glacies, spiritus
procellarum que faciunt verbum eius, & alibi;
Omnia seruiunt tibi, teque Dominum suum
agnoscunt.*

Conclusio.

At iam satis superque in mari hoc euagati
sumus tempestate iactati, ventis huc illucq;
pulsati, & immensum spatij confecimus æ-
quor; iam littori cymbam applicemus, por-
tumq; ingrediamur. Quamobrem, Audito-
res, miraculum hoc animis vestris insculpi-
te, cogitate mundum hunc nõ nisi mare esse,
in quo iusti & probi tempestatibus concuti-
antur. Memento, vos Christum tam in ter-
ra, quam in mari sequi, & cum illo procellas
experiri debere; deinde nihil in hoc mundo
firmum aut stabile reperiri, cum ipsa qua
Apostoli vehuntur nauis, ventis huc illuc-
que pellatur. Perpendite etiam quam noxia
improborum sit societas, quantamq; perni-
tiam afferre soleat, cum vnicus Iudas in cau-
sa sit, cur reliqui Apostoli tempestate agiten-
tur. Hinc in Deuteronomio veruit Dominus
ne quis bouem aſino ad aratrum, velut im-

Dent. 20.

Tom. I. Pars Hyemalis.

pari iugo, copularet. Designare mysterium
voluit, non debere iustos cum sceleratis so-
cietatem inire. bos enim figura est eius qui
collum legi diuinæ subijcit, asinus vero eius,
de quo in Psalmis est mentio, *Homo cum esset* Psal. 48.
*in honore, non intellexit, comparatus est iumentis
insipientibus.*

Tu autem, summe Deus, qui tuam in mari
potentiam ventos compescendo, tempesta-
tem sedando, tranquillitatemque aduoca-
do ostendisti; cum nauis hæc tempestatibus
iactata Ecclesiam tuam repræsentet, ratem
illam, quæ tot iam annis in mundi huius pe-
lago fluctuauit, tot tempestates perpessa est,
& hæresium ventis etiamnum concutitur, il-
latham conserua, à naufragio immunem præ-
sta, tempestates seda, ventos fræna, persecu-
tiones aufer, tumida æquora placa, auramq;
serenantem aduoca. Deinde cum miser hic
mundus, oceanus quidam turbulentus &
tempestatibus obnoxius sit, quas non pati
cogimur; gratia nobis tua succurre, nauem
ipse nostram ingredi, adesto, opitulare, à
tentationibus & insultibus nos defende, vt,
dum omnia hic tranquilla & quieta fuerint,
salutis, id est æternæ felicitatis porrum, te
dirigente, feliciter ingredi valeamus, cuius
nos compotes reddat qui viuunt & regnat in
sæculorum sæcula Deus, Amen.

DOMINICA QUINTA
POST EPIPHAN.

Partes.

1. De patientia Dei peccatores tolerantia.
2. Quis qualisq; seminator, & quod semen.
3. Qua causa Deo peccatores tolerantia.
4. Hæreticos esse eradicandos.
5. De Christianis saluti indormientibus.
6. De ceterisq; Magistratus dormitantia.
7. Quis inimicus sator sit Iohij.

*Simile est regnum cælorū homini qui semi-
nauit bonum semen in agro suo. Mat. 13*

FIGURA.

INTER cetera quæ fidelis Æle & amans
Canticorum sponsus, dilectæ suæ blan-
diendo

S

CANT. I.

diendo promittit, mutranulas & in aures se daturum illi pollicitus est, se ad similitudines auri; nam loco verborum vulgatae, *Mutranulas aureas faciemus tibi*, septuaginta transtulerunt, *Similitudines aureas faciemus tibi*. Denotabant hæc iam inde parabolas & similitudines, quas facer ille sponsus Christus, Ecclesie suæ auribus esset inditurus, qui sine parabolis non loquebatur ei: neq; enim par erat, ut profunda illa, sublimia, atq; ab hominum mentibus & oculis semota mysteria, quæ Christi ab ore nectaris instar ut plurimum profuerebant, nuda exponerentur, sed æquifimum, ut similitudini velut auro quodammodo infererentur, itaq; proponerentur. Inter quas principem locum occupare mihi videtur illa, quæ hodierno inclusa Evangelio prælegitur, quam ut ipse debere exponere, & vos fructum ex expositione haurire possitis, communi cœlestem opem suffragio imploremus: in qua sanctissima nobis Dei, a patronæ & mediatrix vice fungatur, quam idcirco angelica salutatione compellabimus.

AVE MARIA.

Nihil est quod tantopere iusti demirantur & obstupescunt, quam impiorum prosperitatem, diuinamque clementiam, quæ eos tam æquanimiter toleret, eorumque nequitiam ita patienter ferat, quasi eorum scelera vel non videret, vel visa castigare negligeret. Dauid ex cum attentius hoc animo volueret, nec diuinorum iudiciorum abyssum comprehendere, aperte confitetur, non mediocriter angere & turbare, imo quodammodo indignari, dum sceleratorum pacem quietudinemque, qua in hoc mundo gaudent, cerneret: a Deo ut dubius hæretet & anxius, virtutisne semitam prosequeretur quam ingredi cœperat, an vero latum perdicionis damnationisq; iter insisteret, de diuina propemodum providentia diffidendo. Audiamus quid dicat, *Mei iumentum pene mosi sum: pedes pene effusi sum: gressus mei pacem peccatorum videns. Qui idem & alio loco demiratus ait, Usquequo peccat res Domine, usquequo peccatores gloriabuntur, effabuntur. Et loquentur iniquitatem, loquentur omnes qui operantur inini-*

Psal. 72.

Psal. 17.

stiam: populum tuum Domine humiliauerunt, & hereditatem tuam vexauerunt. Id est, vnum hoc non possum quin demirer, quod impios æquanimiter sustineas, iisdem parcas, conuenias, indulgeas, longanimis eos ad penitentiam expectes, eorumque peccata infernalibus supplicijs non expies.

Magnus ille Prophetes Abacuc, is inquam quem Angelus è Iudæa comis apprehensum in Babylonem sublimem per æera transuexit, eandem quæstionem proponit dicens, *Quare non respicias super iniqua agentes, & tacet leuorante impio iustorem se. Et facis homines quasi pisces maris, quasi reptile non habens Principem?* Id est, paucis ut comprehendam, Cur sustines eos qui sceleratam vitam ducunt, teque peccando ad iracundiam prouocant?

Tam singularis porro hæc Dei erga improbos patientia indulgentiaque est, ut hinc multi occasionem dicendi acceperint, retam harum inferiorum Deum nullam curam habere, deque ijs haudquaquam sollicitum esse? quia ulterius progressi sunt, eo ut certam huius rei rationem Spiritus sanctus in sacros libros referri debuerit: quam chordam in Epistola sua Petrus tangens ait, *Non tardat Dominus promissionem suam, sicut quidam existimant: sed patienter agit propter vos nolens a iugis perire, sed omnes ad poenitentiam reuerti. Atque hoc est, quod omnes hæcenus demirati sunt, & modo etiam demirantur.*

Citharædus, Stratonicus nomine, Corinthi vetulæ æthum ingressus cum vetulam quamdam curiusdæm ariosis in se oculos coniecientem vidisset, cerbibus distomachatus & indignans cur fixis se oculis stum inueneretur, rogauit, quæ nihil morata, mox Stratonisubintulit, *Diuiros, inquit, si mater te nouem cum ferre mensis potuit, cum ciuitas uno te vix ferre die queat? Quam scite hoc de improbis dici queat: est enim summa admiratione dignum, qui Deus tanto illos tempore in patientiæ suæ vtero ferre queat, cum mundo graue sit, eisdem vno solum die, imo ad horam in vitæ huius theatro sufficere.*

Timon ille bipedum nequissimus, naturæ inimicus hominumque odor accersimus, & proinde à Græcis *μωροδύμων* appellatus.

Matth. 6.

quis, interrogatus olim quid tantopere homines odisset, *Improbos, inquit, odi, quia improbi sunt: probos vero, quia improbos non odere. ac non fouet huiusmodi sub pectore pestem Deus. videtur quippe scelestos diligere potius & patienter ferre, contra vero detestari eos, qui impiis supplicia irrogata volunt: Nolo mortem peccatoris, sed ut magis conuertatur & viuat.*

Ezech. 33.

Sob. ser. 41.

Psalm. 5.

Solon interrogatus olim, referente Stobæo, qua ratione fieri posset, ut nullū in republ. aliqua scelus committeretur, respondit, *Si eam indignarentur illi quibus non est facta iniuria, quam quibus facta est.* Non ita Deus. nam tametsi iuxta Psalmistam sceleratos omnes odio prosequatur, (*odisti omnes, qui operantur iniquitatem*) in iis castigandis tamen usque adeo præceps non esset, sed admiranda quadam longanimitate eos, donec resipiscant, & poenitentia delicta eluant expectat. Atque hæc Dei nostri bonitas admiratione digna est.

Matth. 10.

Hoc cum olim principi Apostolorū Deus testatum vellet, linteam magnum cælo demisit, hinc autibus & volatilibus, illic serpentibus, animantibusque venenatis refertum. Denotare linteam iam inde hoc voluit, serpentes & erocodilos, peccatores inquam, vna cum electis & iustis, per diuinam patientiam tolerantiamq; casto Ecclesie sinu contentos, conseruandos, & saluos fore.

Matth. 13.

Ipse quoque Redemptor Christus cum in parabolis populum olim doceret, ait, *Regnum cælorum simile esse sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti.* Ut vulgarem hic sagenæ huius cum Ecclesia, bonos & improbos complectente, comparationem omittam, aio Christum hic ostendere voluisse, ciuinae prouidentie sagenæ iustos simul & peccatores, qui instar piscium in mundi huius pelago natitant, comprehendi.

Gen. 25.

Eodem in vtero nutriebantur gemini, Jacob & Esau, hic reproborum, ille electorum symbolū: qui quamuis inter se nonnunquam decertarent & colliderentur calcibus se mutuo impetendo: abortū tamen mater idcirco non est passa, sed luctatores hos patienter, donec pariendi tempus aduenisset, tulit Dei

nostri patientia vere Rebecce vterus dici poterit. in hac enim electi & reprobi comprehenduntur & educantur: qui tametsi sapius inter se digladiantur & cõtendant: nullum tamen inde damnum sequitur, sed Deus bonitate quadam admirabili & misericordia, eosdem, ad mortem vsq; vel sæculorum finem, quando omnia in apertum profertur, tolerat.

Dei patientia vterus Rebecce compaetur.

Ut igitur de longanimitate hac diuina loquendi finem faciamus, exemplum euidentis hodiernum Euangelium suppeditabit. In eo videbitis patrem familias bonum semen agro suo committentem, & inimicum hominem, deinde zizania superseminantem: videbitis, inquam, agrum bonam sementem & simul zizania profereantem, quas tamen prudens ille pater familias colligi noluit, sed vsq; ad tempus messis crescere, ne forte eradicando zizania eradicaretur simul & triticum. Mysterium describit Matthæus: verba textus hæc sunt, *Simile est regnum cælorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo.*

Matth. 13.

Ut egregiam hanc parabolam digne exponam, bifariam eam diuidam: primo bonitatem Dei bonū semen seminantis, zizaniaque eradicari nolentis, ac deinde Satanae zizania superseminantis, malitiam peruersitatemq; aperiam.

Principio igitur, iam ab ipso mundi primordio, Deo seminantis, & agricolæ nomen inditum est: an non enim dextera manu cælorum, sinistra vero terram conseuit, cum illi angelorum semen, huic vero hominum concrederet? Huc quam proxime accedens Jeremias, coloni eum nomine nuncupatum censuit, *Quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator.* quin & ipse Christus agricolæ se filium confiteri non erubuit. *Pater meus agricola est, &c.* & apud Zachariam, *homo agricola ego sum.*

Seminato-
ris nomen
Deo pro-
prium.

Jerem. 14.
Zach. 13.
Ioan. 15.

Fuit nimirū diuinus ille & eximius agricola, cui soli datum est, in boue & asino simul terram proscindere: tulerat quippe Deus olim legem, ne quis colonorum boui asinum in arando, velut impari iugo, copularet, *Non arabis in boue simul & asino.* Hoc nimirum magno illi colono reueruatum erat, qui idcirco, quam primum in hunc

mundum natus est; in stabulo Bethlehemitico reclinari voluit, bouem, inter & asinum medius, vt eos tam inde copulans & annexens iugo, arationem suam inciperet. atque hoc est, quod Propheta olim ait: *In medio annorum nezam facies, vel, In medio duorum animalium cogno, ceris, vt Septuaginta.* Id est, Quando medius inter duo hæc animalia videberis, an non hinc manifestum fiet, verum te agricolam esse & colonum?

Prudentis autem & periti agricolæ est, vbi agrum spinis, vepribus, sentibus, faxis, lolio, carduis & rubigine sterilefcentem viderit, prius quam bonam eisementem concredat; eundem incendere, omnemque illam pestem flamma expiatrix auferre. Colono quem format olim hoc consuluit Maro in Georgicis dicens:

Sape etiam steriles incendere profuit agros.

Vnigenitus Dei filius cum sub coloni & agricolæ specie in mundum venisset, videretque sterilem mundi huius agrum non nisi tribulos, lappas, melathium & infelix loliū cum viticis proferre, radicibusque noxiis scaterere: prius quam bono Euangelij semine eū confereret, flammam ingentem excitauit: ideoque etiam Spiritus S. in forma ignis in die Pentecostes apparuit: indeque factum est, vt mox luxuriantem segete, extrinsecus quædam & insolita fertilitas per vniuersum mundum apparuerit, omnemque priorem sterilitatem extirminauerit. Atque huc trahemus, quod Dominus deinde de se in Euangelio testatus est, *Ignem Veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur?*

Idem hic agricola, Ecclesiæ deinde aruo bonos & electos, velut semen bonum, credidit, ita namque iusti in Scripturæ volumine sæpius nominantur. *Nisi Dominus nobis reliquisset semen, iustorum & piorum, quasi Sodoma fuisset.* Porro Hesychius Commentario in Leuiticum per semen hoc Apostolos designari existimat, quos post Iudæorum ruinam & destructionem, velut reliquias, superfuisse credit. Cyrillus quoque Alexandrinus & Procopius de iis ipsis locum illum Esaiæ de vocatione gentium ad fidem agentis accipiunt. *Omnes, qui viderint eos agnoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit*

Dominus. Hoc modo etiam intellexit Galatis scribens Apostolus, *Si vos estis Iesu Christi, ergo semen Abrahæ estis secundum promissionem hæredes.* Sicut autem electos per bonum semen, ita sceleratos & impios per semen nequam & zizaniam Scriptura designare consuevit. *Va genti peccatrice, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis, dereliquerunt Dominum, &c.*

Prudens profecto ac sedulus agricola est, sed in labore eheu infelix: nam postquam semen bonum in agro seminasset, dormientibus alijs, venit inimicus, & superfeminavit zizaniam, nuntiantibus autem id feruis, eaque agro euellere volentibus, ait: *Sinite vtraque crescere & squas ad messam.* Et in tempore messis dicam messoribus, vt zizaniam à tritico discriminent: iam autem eam colligi nolo, ne forte colligentes zizaniam eradicetis simul & triticum Diuinam his bonitatem demeratur Hieronym. inimicos æquanimiter tolerantem, nolentemque eos tam subito ac repente e mundi huius agro euelli: sed quæ illius benignitas & clementia est, ad penitentiam eos diutissime expectat; tempusque respiscendi indulgentem. Si enim Deus peccatores statim ab admisso peccato castigaret, nã illi infelices ac miseri forent, quin & sæpenumero bonum semen vna cum zizaniis euelleretur. nam qui hodie reprobos & peccatores est, cras forsitan, per penitentiam & lachrymas ad Deum conuersus iustus fiet: quique hodie diabolis associatur, in Angelorum sortasse tandem aliquando choros assumetur. Eius verba sunt hæc, *Datur locus penitentia & mouemur ne cito amputemus fratrem: quia fieri potest, vt ille, qui hodie noxius deprauatus est dogmate, cras respiscat, & defendere incipiat Seruitatem.*

Idem propemodum habet Augustinus, & Lib. 1. quasi Petrus Chrysológus dicens: *Si zizaniis Dei Euang. patientia non subuenires, nec Matthaum de publicano Euangelistam, nec Paulum de persecutore Apostolum, nec Magdalenam de peccatrice penitentem Ecclesia possideret.* O misericordiam incredibilem! exclamat hic Chrysolómus, sex diebus, inquit, mundum Deus vniuersum, & omnia quæ eodem continentur condidit: sex quoque diebus Jericonem idolo-

Deut. 12.
Abacuc. 3.

Mat. 12.

Iusti semē
Eccl. Esaiæ
sunt.
Esai. 1.

Luc. 12.

Esai. 61.
Gal. 3.

Esai. 1.

Agricolæ
huius bonitas.
III.

Matth. 11.
Dei bonitas peccatores tolerando.

Hieron. in
Matthæum.

Lib. 1. quasi
97. Hom. 5.
de penit.

Matth. 13. Idololatriæ cultu dedita an euerteret, consu-
Rom. 9. luit. Atq; hoc insinuarè voluit verba illa Eu-
1. Tim. 1. angelij, *Sinite utraq; crescere & sq; ad messem.*
 S. Paulus Deprædicat hanc Dei bonitatem Paulus,
 diuinam in mirisque laudibus effert in Epistola ad Ro-
 se clemen- manos, *Sustinuit in multa patientia vasa ira & a-*
 tiam cele- *pta in interitum ut ostenderet diuinitas gloria sua*
 brat. *in vasa misericordia, qua præparauit in gloriam.*

Eandem quoque in se expertus ita ad Ti-
 motheum scribit, *Fidelis sermo & omni excep-*
ptione dignus, quod Christus Iesus venit in hunc
mundum peccatores saluos facere quorum primus
ego sum. Sed idso misericordiam consecutus sum,
ut in me primo ostenderes Christus Iesus omnem
patientiam, ad informationem eorum, qui credi-
turi sunt illi in vitam æternam. Ecce in seipsum,
 velut in exemplum, in quo diuina bonitas
 clementiaq; mirabiliter eluxit, Timotheum
 iuberi intueri: & eadem bonitate inductus
 hodie zizaniam eradicari prohibet, quo pec-
 catoribus spem abiicientibus, nouos animos
 redderet, simulq; vt similem nobis ipsis pa-
 tientiam admiraremur.

Matth. 13. *Sinite utraq; crescere vsq; ad messem.* Aliud
 hic notandum occurrit: magni scilicet à
 Deo iustos fieri: quippe qui ob vnum virum
 probum, qui cum reprobis forsitan eradica-
 ri posset, infinitis scelestis, pœnam infernalẽ
 promeritis, parcat. quod ipsum mille è Scri-
 ptura locis probare poterimus. Vniuersa So-
 domæ se parere velle ait, si vel decem iustos
 in illa reperiat: Ob vnicum Moysen, Israelitis
 in deserto peccantibus ad vnum omnibus
 pepercit. Quot hic viticæ, quot spinæ, quot
 zizania pullulabant! Quodque maiori et-
 iam admiratione dignum est, indignari se se
 testatur, quando ad impiorum castigationẽ
 accingitur, nullum in vniuersa republica re-
 periri iustum, qui se furori vt murum oppo-
 nat, minacem Dei dixit exarmet, suaq; in-
 nocentia ac vitæ sinceritate imperũ indignã
 flagelli retundat & auertat. Vnde ap. d. E-
 zechielm expostulans, ait: *Quasiui deus vi-*
rũ, qui interponere se et sepem, & staret oppositus
contra me pro terra, ne disperderet, & n. n. inueni.

Gen. 18.
Exod. 32.

Exech. 22.

Matth. 13. *Sinite utraq; crescere vsque ad messem.* Mul-
 tas easque singulares ob causas; scel. stos piis
 permixtos Deus viuere sinit: quarum hæc
 prima est, vt nimirum illorum hæc ratione

virtus emineat, ac velut in palæstra exercita-
 stos tolerat
 tur: vt dum à reprobis fatigantur, premun-
 varias ob
 tũ, exagitantur: meritum ita seges excre-
 causas.
 scar: eorumq; corona splendidior & prætor
 reddatur. Vnde Augustin. *Omnis malus ideo*
viuit, ut corr. gatur, aut vt per eum bonus exer-
ceatur. Nam vt quidquid in mundo & rerum
 natura videmus per contrarietatem habi-
 tum & qualitatum varietatem oppositio-
 nemque conseruatur, vt in elementis anima-
 libusque cuius indagare volenti manifestũ
 est: ita & in rebus spiritualibus animamque
 conseruentibus fieri certissimum.

Hinc non vsq; adeo absurda mihi veterũ
 Philosophorum fuisse videtur opinio, di-
 centium, discordiam contrarietatemque om-
 nium rerum originem & causam, concor-
 diam autem & pacem, interitum destructio-
 nemque exstitisse: bellum sc. & duellum, o-
 mnia produxisse: amicitiam autem & vnio-
 nem, corrupisse. Quod & confirmat Aristot. *Lib. 1. Phy-*
sic. teles docens, principia naturæ inter se con-
 traria esse. Atque ideo naturæ ipsius auctõr,
 perpetuum certamen & luctam inter iustos
 & mundum, carnem ac diabolum esse, triti-
 co quoque zizaniam permisceri, & vtraque
 vsque ad tempus messis crescere voluit. Sc. Deus im-
 cundo, scelestos hic viuere, Diuina bonitas pios tole-
 rat, vt pro
 b. ut pro
 bus in rebus temporalibus auxilio sint, & in bis in rebus
 necessitatibus succurrant: suos enim ad al-
 tempora
 tiora sustollere, & è terrenarũ rerum sordib.
 libus auxi-
 educere satagens: peccatores & improbos, lio sint.
 quo fragilium & temporalium curam rerum; *Reg. 9.*
 gerant; & ita iustos alant, hic agere permit-
 tit. Quod figura è libris regum deprompta
 manifestum faciet. Salomon Athæos gen-
 tesque conterminas subiugatas, vectigales
 reddidit: nullũ autem è filiis Israel in seruum
 venundari voluit, sed illos sibi duces & bel-
 latores, principesque armorum & præfectos
 rei bellicæ delegit. Vt autem Salomon Israe-
 litas rebus vilibus & indignis immisceri &
 applicari noluit: ita Deus suos, iustos in quã
 & sinceros, à rerum temporalium cura exe-
 mit, peccatores autem velut gregarios & tri-
 uiales, seruatorum mancipiorumq; vice fungi
 voluit. Quo alludens Psalmographus ait,
Labores populorum possederunt, & custodiant. Psal. 104.

Veterum
 Philoso-
 phorum o-
 pinio.

Lib. 1. Phy-
sic.

Deus im-
 cundo, scelestos hic viuere, Diuina bonitas pios tole-
 rat, vt pro
 b. ut pro
 bus in rebus temporalibus auxilio sint, & in bis in rebus
 necessitatibus succurrant: suos enim ad al-
 tempora
 tiora sustollere, & è terrenarũ rerum sordib.
 libus auxi-
 educere satagens: peccatores & improbos, lio sint.
 quo fragilium & temporalium curam rerum; *Reg. 9.*
 gerant; & ita iustos alant, hic agere permit-
 tit. Quod figura è libris regum deprompta
 manifestum faciet. Salomon Athæos gen-
 tesque conterminas subiugatas, vectigales
 reddidit: nullũ autem è filiis Israel in seruum
 venundari voluit, sed illos sibi duces & bel-
 latores, principesque armorum & præfectos
 rei bellicæ delegit. Vt autem Salomon Israe-
 litas rebus vilibus & indignis immisceri &
 applicari noluit: ita Deus suos, iustos in quã
 & sinceros, à rerum temporalium cura exe-
 mit, peccatores autem velut gregarios & tri-
 uiales, seruatorum mancipiorumq; vice fungi
 voluit. Quo alludens Psalmographus ait,
Labores populorum possederunt, & custodiant. Psal. 104.

Ios. 9.
Peccatores
collati Ga-
baonitis.

iustificaciones eius, & legem eius requirant. Similem prorsus figuram in lib. Josue reperio ubi Gabaonitis peperit dux, quo populo Dei & ligna cadant, & aquam hauriant: *Ut uiuant, & in usum uniuersa multitudinis ligna cadant, aquas comportent.* Mundanos & peccatores sæculi huius similes Gabaonitis putem, & ideo potissimum in hoc mundo à Deo tolerati, ut Ecclesie necessitatibus succurrant, electisque in uitæ huius curriculo necessaria suppedient.

2. Tim. 2.
Vasa aurea
iustos, fi-
ctilia scele-
ratos desi-
gnant.

Gentium Doctor Paulus egregiam in hac rem similitudinem adducit: *In domo magna, inquit, non solum sunt aurea vasa & argentea, sed lignea & fictilia.* Idem de Ecclesia, quæ Dei domus, esto iudicium: in illa quippe iustos & probos, (quorum imago sunt vasa aurea & argentea) impios quoque & sceleratos (quos figulina & lignea denotant) reperire est. Atque ut aulæ regum non Principes & Magnates modo, sed & lixas, calones, & agalones habent, ita Ecclesia, toties domus Dei in sacris literis appellata, peccatores, viles & infames simul & iustos, illustres inquam & nobiles complectitur. Quod egregia figura manifestum reddet.

4. Reg. 25.

Babylonis rex nullos è Judæis in captiuitatem abduxit, quam principes, nobiles, magnique nominis viros, ignobiles vero, quales sunt vinitores & agricolæ, in Judæa reliquit. Id ipsum omnino agere censeo Deum: iustos enim & electos, florem, inquam, nucleum, & totius mundi nobilitatem, ad æternam gloriam destinans, & ad rerum cœlestium meditationem trahens; pauperes & inopes, peccatores, inquam, hic in terra relinquit, quos eandem colant, laborent, rebusque terrenis incumbant. Quam allegoriam exponens Paulus ait, eos terrena sapere, piorum autem conuersationem in cœlis esse.

Philip. 5.

Deus rerum
temporalium
inopia beat
hic impro-
bos.

Tertio zizaniam hic crescere, & impios viuere Deus permittit, ut bona quæ in statu damnationis fecerunt opera, rerum temporalium affluentia & felicitate compensent. Nam ut nemo ita sanctus est, uitæque adeo incolpatæ, quin delinquat interdum; ita nullus tam peruersus, aut improbus, quin aliquid interdum meritorium opus edat. Ideo iustos hic interdum torqueri, aduersi-

tatibus premi, affligi ærumnis, credendum, ut quæ commiserunt, hac ratione, velut in fornate excoquantur, & omnis peccatorum contagio hoc pacto defricetur: peccatores autem & sceleratos prospere agere, & blandum fortunæ vultum experiri, quod aliqua interdum ediderint opera bona, quæ suam hac ratione mercedem recipiant. Abraham Patriarcha hoc reddet manifestius: hic enim cum testamentum conuerteret, de rebus suis disponderet, Isaac filium legitimum hæredem ex afflicto scripsit; concubinarum vero filios, velut spurcos & nothos, minora quædam munera, ne contempserit eos videretur, legauit. Certissimum est autem quidquid hic in terra possidetur, mobile esse, & talia à Deo bona peccatoribus dari, filiis vero legitimis & dilectis æterna. Quinetiam vnanimis Doctorum omnium & Patrum sententia est, opera pia etiam in peccati & damnationis statu edita, à Deo mercedem accipere: quibus accedens Augustinus, ideo Romanis Deum tam propitium se & benignum ostendisse, imperiisque eorum dilatasse credit, quod optimis reipublicæ suam legibus temperarent, & vitam moraliter bonam instituerent. Et quamuis, ut bene D. Thomas docet, huiusmodi opera gratia Dei destituta, beatitudinem æternam non promerentur, de congruo tamen mercede digna sunt, & felicitate quadam temporali eadem remunerari solent. Atque hæc sunt rationes, cur patrifamilias in tempus usque messis zizaniam sinat crescere. *Sinse v. Mat. 13. traq. crescere.*

Fuere nonnulli, qui hoc è loco docere conati sint, hæreticos veræ fidei tabula amissa naufragos, & Ecclesie desertores, puniendos non esse, imo nec ad fidem cogendos. Sed errant, prauamque stabilire opinionem conantur: non enim sub parabola huius inuolueris docuit Christus, improbos non esse castigandos poenisque afficiendos: at ita eorum correptionem castigationemque instituentiam, ne quod boni & electi pariter detrimentum pariantur. Et quoniam sæpe euelli zizania & lolium, etiam cum tritici emolumento Ecclesieque augmento, possunt, ideo hæreticos quamprimum euelli oporteret, in quo Christi præceptum nulla ratione viola-

bitur.

Gen. 27.

Deus operi
bona in pe-
cati statu
digna mercede
compendit.

Sententia
D. Thomæ
de bonis o-
peribus.

Mat. 13.

I V.

bicari. Ea namque omnium opinio est, tunc tolerandas esse zizanias; quando sine tritica detrimento eradicari nequeunt, at quando nullum hinc tritico damnum imminet, tunc radicitus euellendas & extirpandas. Vix enim pedem Sodoma Loth extulerat, quin Angeli, quibus Pentapolitanum excidium concredidum erat, in eam furorem es gesserint, flammamque sulphuream iniecerint. Discamus hinc, dum nullum est sceleratorum supplicij, electis damnum, aut ob vicinitatem periculum imminet, scelestos esse castigandos, dignaque in eos virga animaduertendum.

Gen. 19.

Epi. 48. ad Vincen.

Alterius quidem aliquando opinionis fuit Augustinus, dum crederet neminem ad religionem suscipiendam cogi oportere, sed mutata sententia palinodia cecinit, aliosque melius sentientes secutus est: *Mea primitus, inquit, sententia erat, neminem ad unitatem Christi esse cogendum, ratione vincendum: ne fideos Catholicos habemus, quos apertos hereticos noueramus; sed haec opinio mea non contradicentium verbis sed demonstrantium superabatur exemplis.*

Idem tom. 7. h. cont. ap. Pama.

Atque in exemplum adducit ciuitatem suam, quae cum Donatistis referta esset, paucis diebus ad Catholicam fidem, cum Imp. decreta ad supplicium haereticum raperent, & morte afficiendum censerent redijt. Ac deinde sententiam suam libere proponens ait, merito haereticos supplicijs addici; si enim Principes in homicidia, furta, rapinam, eadem capitali supplicio animaduertant, sacrilegis & haereticis cur parcant?

Haereticis merito puniuntur.

Et quoniam de castigandis haereticis sermo incidit, merito illos ad supplicium rapi, & non sine aequitate, capitis in eos sententiam pronuntari censeo. Primo, quod ipsi met haereticis & haereticis ita in eos, quos ut haereticos habebant, animaduertent, morteque tales dignos iudicauerint. Quod Caluini exemplo confirmabo; refert enim in

In. Gorfcius

Apologetico Gorfcius, Valentinum Gentilem, Caluino suadente, & consente a Senatu Gentilis & populoque Geneuensi ad mortem esse condemnatum, quod de SS. Trinitate perperam sentiret, ac Domini nostri Iesu Christi diuinitatem in controuersia vocaret ita ut igne & viuos quidem, comburi debere eos, qui

tam sacrilegam impiamque sententiam docerent, iudicaret. Testatur quoque Surius rerum toto orbe gestarum commentario pag. 359. sceleratissimum mortalium ac diris deuouendum Serucum ex Hispania oriundum impia etiam de SS. Trinitate dogmata spargentem, eodem Caluino instigatore, & quodammodo incendiario, in foro Geneuensi flammis adiudicatum impietatis poenas dedisse. Nicolaus quoque Sanderus tradit Syvinglianis olim auctoribus plurimos in Anglia, Arij haeresim propagantes, & in filij Dei personam & substantiam iniurios igni traditos, eum Syvinglianis aduersarentur. Beza haereticus & ipse, Calvinistarumque coryphaeus, anno M. D. L. I. V. librum edendum curauit, quem inscripsit, *De haereticis a ciuili magistratu puniendis*. in quo probare conatur, legitimam respublikas a Deo in haereticos animaduertendi potestatem accepisse.

lib. de schisma. Angl. p. 169.

Secundo, quod apud veteres, etiam genti- Athei Atheles, ita fieri consueuerit. Erat quippe Athenis nis ad mortribunal, in quo impij & Athei, & perperam rem conde- de dijs sentientes ad mortem condemnantur, & a dijs poenas dabant, in quo & tres Philosophos celeberrimos, impietatis accusatos, condemnatos historiarum referunt monumenta, Socratem scilicet, Theodorum cognomento Atheum, & Protagoram Abderitam. Socratem quidem, quod nullos esse Deos docuisset, accusatum, ducentorum octoginta & amplius iudicum, praeter eos qui parti illius fauerent, sententia condemnatum, paucis post diebus cicutam bibisse. Theodorum vero impietatis conuictum, publice damnatum veneno hausto impietatis poenas dedisse. Protagoram denique Cicero lib. 1. de natura Deorum, cum librum edidisset hoc titulo, *De dijs neque ut sint, neque ut non sint, habeo dijs esse*, ab Atheniensibus in exilium pulsum, eiusque deinde libros, publico magistratus decreto in foro igni traditos refert; quod & Firmianus Laetantius suffragio suo confirmat

Laert. 1. 2. de vita Phil.

Idem in vita Theodori.

Laet. lib. de ira Dei ca. 9.

Praeter duos illos priores auctores, tradit in diuinitate Suidas, Diagoram Melium Philosophum, & Diagoram Poetam yricum Pindari a qualem, cognomento Atheum, quod de diuinitate secus ac debe,

deberet, sentiret, Deosque omnes è mundo prosciberet, patria Melo ab hostibus direpta, Athenas concessisse, qui cum multis impietatem & atheismum docuisset, populumque à festorum mysteriorumque diuinorum celebratione auocasset, in exilium actus est, & talentum iudicium sententia decretum ei, qui caput eius resectum attulisset, duo vero ei, qui viuum adduxisset.

Act. 7. Annon & Paulus Apostolus, vt profanis S. Paul im- historijs finem imponamus, impietatis ab pietatis ac- Atheniensibus coram Ateopagitis accusatus cufatus est. est, quasi novos Deos induceret, & noua incognitaque numina procuderet, quod Christum eiusque gloriosam resurrectionem annuntiaret. Non possum igitur quin demerer eos, qui in Christiana hodie republica, Religionis violare, & disciplina Ecclesiastica conculcare reos, minori dignos supplicio volunt, quam olim apud Ethnicos, superstitione idololatrie profanatores.

Leges ciuiles hæreticos puniri volunt. Tertio, quod ius ciuile, regiaque & imperatoria decreta vnanimiter pœnam capitalem in hæreticos sanciant: & quamuis hæc nihil ad Helenam meam spectent, legum tamen scrinia compilans, meliores & huc quam apposite facientes iuriconsultos adducam. *L. Arrian. C. de hæreticis & Manichæis, Imp. decreto, vt Manichæi & omnis hæreticorum fax vrbibus oijciantur, & vltimo supplicio*

Igni addicantur, sancitur, quin & *L. Quicunque* lex libros *com. eo tem titulo* multo manifestius. Verba hæreticorū. *legis hæc sunt, vltimo etiam supplicio coeantur, qui illicita docere tentauerint; omnes vero charta, que funestum hæreticorum dogma complexa fuerint, incendio concrementur. Lege etiam 3. eod. de summa Trinit. & fide catholica, omnes hæreticorum libri igni adiudicantur; item L. Damato, C. de hæret. & Manich. Item, L. 16. C. eodem dicitur. Qui hæreticorum libros habet, neque in propatulum profert, vt concrementur, punitur.*

Ex his omnibus manifestum redditur, ac quissimum & rationi consentaneum esse, hæreticos, & quotquot in fide fecere naufragium, supplicio & igni digniores esse quam scripra & libros. At nemini mirum videatur, libros funestos, pestiferoque veneno infectos, errorum seminaria & reconditoria

flammis addici, cum in primitiua Ecclesia, & libri qui de curiosis rebus agebant, quales qui Magiam edocerent, publice & coram omnibus flammis traditi legantur. Testatur Libri Magi hoc in Apostolorum Actis Lucas: *Multi cruci in primitiuentium veniebant confitescentes, annuntiantes a. tua Ecclesie suos; multi autem ex his qui fuerant curiosi fia concresectati, contulerunt libros, & combusserunt coram mati. omnibus.*

Historiarum monumentis proditum est *Niceph. hist. Imper. Constantinum, primum illum, sub Eccles. lib. 8. quo vniuersali Ecclesia pace restoruit, ac cap. 18.*

quodammodo reuixit, Catholice religionis studiosissimum, & omnis hæreseos inimicissimum, publico edicto sanxisse, vt per vniuersum imperium, omnes Arj hæresiarchæ libri igni traderentur, & quicumque ipsum tacere distulisset, ad mortem deprecetur. Hoc ipsum & apud Ethnicos in vsu fuit. Testatur quippe Val. Maximus, agricolas, dum

Valer. Max. L. Petilij agrum profcinderent, in arculas lib. 1. cap. 1.

duas incidisse lapideas, in quarum vna, quantum ex inscriptione circumsecus apposita colligi poterat, Numæ Pompilij corpus conditum erat; altera libros septem, de iure & munere Pontificis Maximi agentes continebat, eosque lingua scriptos Romana; septem item Græca conscriptos, de sapientiæ studio tractantes. Latinos quidem summa diligentia asseruari Patres decreuerunt, Græcos vero, quod Religioni aduersarentur, eamque euertent, ipse Petilius Prætor Vrbanus, senatusconsulto facto, coram populo cremari iussit. *Noluerunt enim, inquit Valerius, prisca viri quidquam in hac asseruari ciuitate, quo animi hominum à Deorum cultu auocaretur. Quod & Ethnici tam religiose libros qui contrariam superstitionem, aliumque Deorum cultum edocerent, comburendos decreuerint; quantum Christiani diligentiam, in veram religionem destruentibus, animarum salutem euertentibus hæresimque continentibus libris, procul ab vrbibus & domibus, eliminandis, adhibeant necesse est?*

Quarto, quod S. Spiritus id in veteri testamento sanxerit. Exodi namque 22. cap. occidi hæreticos iubetur is, qui dijs alienis, & nõ Deo soli, im è sacra Scri- inolat. Legis verba sunt hæc: *Qui immolat dijs ptura alle- alionis, præter quam Deo soli, occidatur. Atqui ritur. hæreti.*

hæreticus Deos alienos colit, Deumque solum deserit, imo & ignorat, ut pote qui eius Ecclesiam non agnoscat, Sacramenta non recipiat, caeremonias exhibet, vicario illius non obtemperet, verbis illius fidem non adhibeat, nouam religionem, inaudita fidem, inuisibilia, & recentem procusam hæresim inuohere & propagare student: igitur morte luat oportet.

Dent. 13.

In Deuteronomio simile continetur decretum, Si surrexerit in medio tui Prophetes, aut qui somnium vidisse se dicat, interficietur, quia locutus est, ut vos auerteret à Domino Deo vestro.

Hæreticos autem pseudoprophetas esse, & somniorum, errorum, superstitionum, blasphemiarum eufores, iaterpretes, propagatoresque, certissimum est; quamobrem morte dignissimi, & ultimo afficiendi supplicio censentur. Nihil enim verba doctriinaque eorum aliud spectat, quam ut hæc plebem Christianam peruertant, & à veri Dei cultu, mandatorumque illius obseruatione auocent.

Leuit. 24.

In Leuitico quoque in sanctum Dei nomen blasphemus lapidibus obrui iubetur, tã de populo Isracl, quam alienigena: Qui blasphemauerit nomen Domini morte moriatur, lapidibus opprimat eum omnia multitudo populi, siue illa eius, siue peregrinus fuerit.

Hæretici blasphemii.

Quis autem magis blasphemare dicendus est quam hæreticus: qui tum in Christi Iesu corpus, crucem, imagines, tum etiam Sanctos, matrem, sacramenta, & deniq; Ecclesiam illius ingentia blasphemiarum & contumeliarum plaustra euomit: an non igitur supplicio & castigatione dignus?

Et quoniam exempla ad permouendum peridonea sunt; & magnam in vtramq; partem vim præferunt, sexcenta producam.

Exod. 32.

Moses vna cum Leuitis, Deo postulante, triginta tria hominum millia, gladio vindicet, ob honores titulo aureo exhibitos, interfecit.

4. Reg. 10.

Iehu à Deo electus, zeloque honoris diuini actus, vniuersam posteritatem Achab ob impietatem deleuit, omnesque sacerdotes Baal fuditur exiit.

4. Reg. 13.

Iosias rex idolorum sacrificulos occidit, fana deorum euerit, lucos succidit, ossa quin etiam mortuorum in cineres redegit.

3. Reg. 18.

Elias propheta cum iudices, ad quos delicta castigare ex officio incu-

Tom. 1. Pars Hyemalis.

bebat, torpere & stertere cerneret, potestate quadam extraordinaria sibi arrogata, omnes sacerdotes Baal, haud procul à torrente Calson, interficiendos curauit. Mathathias, Machabæorum pater & animator, honoris diuini studiosus, Iudæum quendam, à patrijs legibus descendentem, & idolis immolantem, in ciuitate media ad aram obruncauit, eiusque cruore altare consperxit. Præterea hic quæ Nabuchodonosor Rex sanciuir, quæ item Artaxerxes, & Darius.

Dan. 3.
1. Esdr. 7.

Quinto & ultimo, quod ipsa id doceat ratio, eaque varia & multiplex; prima, quia iura Cæsarea cum (L. 9. qui ades. ff. de incendio) qui ignem domui alterius, aut horreo iniicit, igni tradendum decernant. Hæretici porro vere incendiarij dici possunt, utpote qui domum Dei, id est, Ecclesiam, penitus aduunt, & tritico verbi Dei & sanctarum Scripturarum flammam iniiciunt, vere igitur puniendi & flammis acerbis addicendi. Ipsi sunt nimirum scelerati illi Heroftrati, qui Dianæ templo ignem iniiciunt, sunt sceleratæ illæ sampsonis vulpes, quæ ignescentibus caudis Catholicorum semen adurunt.

1. Esdr. 6.

Iud. 14.

Secunda, Lex ipsa sacrilegos comburi iubet: nullus autem magis sacrilegus haberi, quam hæreticus potest, qui nimirum sancta profanat, doctrinam peruertit & adulterat, religionem deprauat, altaria deiicit, campanilia deiicit, imagines comminuit, peregrinationem instituentes exhibilat, in Deum conspirat, Sanctis bellum indicit: nemini igitur dubium esse potest, quin quitalis, castigandus sit. Tertia, eadem lex monetam adulterantes deprauantesque extremo ignis supplicio addicit, (L. 2. si quis nummos, C. de falsa moneta) Hæretici autem scelerati illi mangones, monetam sacram adulterare dicendi sunt, qui nimirum loco argenteæ plumbeam, loco aureæ æneam obrundunt, mendacium loco veritatis, errorem, ut Propheticum oraculum, superstitionem, ut veram religionem vendentes, legem quoque diuinam violantes, sacramq; scripturam sacrilegis interpolationibus velut nasum cereum formantes & reformantes. Postremo, si schismatici Datan, Core & Abirom,

Hæretici sacrilegi.

T

Mosi

Num. 16.

Mosi duci suo aduersantes, tã funesta morte extincti sunt, vt è libro Numerorum legenti manifestum redditur: quas pœnas, ecquod supplicium eos manere creditis, qui superioribus Ecclesie, eiusque principibus, quos Deus summa cum auctoritate Ecclesie & fidelibus omnibus præesse voluit, quotidie aduersantur, quales haud dubie esse crediderim hæreticos? I nunc igitur & dic zizania non esse eradicanda.

Auctor non arrogat sibi ius aliquod in principes.

Vnicuique tamen vestrum notum esse cupio, me proluxa hac disceptatione, quam & rationibus & sacre Scripturæ auctoritate firmavi, cordato um Principum prudentiæ nihil derogatum voluisse, qui propter temporis exulcerati calamitatem, ciuitatum suarum conseruationem, subditorum vnionem, Ecclesie pacem; aliasque ob rationes, quas diuina maiestas animabus illis regijs instillat, in regni sui agro zizania & lolium hæreticorum tolerant. Theologum siquidem hic ago, non politicum aut reipub. presidentem; ipsaque obedientia, cultus & obsequium, quod iure naturæ Regi meo debeo, laudare & probare cogit, quidquid illius maiestas & auctoritas hac in re factum voluit præsertim cum probe teneam, quidquid & exterius agit, & quidquid regiamente voluit & concepitã Deo, cuius in manibus cor illius, & cuius hoc in mundo locum tenet & imaginem præfert, haud dubie diriget & coaduet. Hæc quoad primam concionis partem dicta sufficiant, iam secundam aggrediamur, deque lolij & zizaniæ seminantis nequitia agamus.

V. Mysticus parabola huius sensus.

Pater igitur familias postquam bonum semen agro iniecit, & agri custodes altum dormirent, venit inimicus homo, & superseminauit zizania. Senfu literali iam seposito, mystice hic designari putem hominibus dormitantibus, id est, salutem suam negligentibus, vel otio in ijs quæ animam concernunt diffluentibus, diabolum, communem illum generis humani hostem zizania seminare, sceleratas animo cogitationes suggerere, linguam ad verba nequitie efformare, peccataque in corde procudere.

Simile.

Auis, quamdiu alarum remigio dissecat aera, & pennis in sublime se librat, nulla

capi ratione potest, & ab omni periculo immunis est: at mox vt ad terram delapsa super arbore sidit, & quiescit, periculo se exponit, ne vel reti inuoluatur, vel sclopeto petatur: ita nullas diabolus, versutus ille & subdolos animarum venator & insidiator, deprehendere aut in castes trahere solet, quæ otio distillant, stertunt inertia, & in delicijs molliter ac iucunde viuunt. Quod exponens in Proverbij Salomon dicit: *Frustra iacitur rete ante oculos pennatorum*, id est, vigilantium, deque animarum salute sollicitorum.

Prov. 5.

Aqua semper fluens, lapida est & gustui suaui; at stagnans & nunquam defluens, putrescit, insipida, & ad potandum inepta, non nisi ranas, ruberas, vermes & lacertas, atque id generis plura procreans. Idem de animabus nostris censete: quæ enim semper occupantur, saluti inuigilant, virtutibus incumbunt, sanctis exercitijs sese distinent; Deo acceptæ sunt & gratæ, & coram maiestate illius nitent: at quæ stertunt, & in otij inertia que luto ac cæno semper volutant; Deus detestari & abhorrire solet, quod non nisi venenosas scelerum pestes propaginesque generent.

Otiosi cogitantur aqua stagnanti.

Atque vt in domo deserta mures & glires multiplicantur, vermes exerceunt, araneique dominantur: ita in anima inerti & segnitate. Quid enim ipsa aliud quam domus deserta & derelicta, in qua Deus amplius non commemoratur, in qua virtutes emoriuntur, è qua gratia exulat? à qua quid expectes præter innumerabilem, non dico immundorum animalium, sed peccatorum, criminum, & vitiorum copiam: de qua dici merito queat, quod de Ierosolymis olim prædixit Redemptor, *relinquetur vobis domus vestra deserta*.

Idem domui incubitat.

Matth. 8.

Regula iuris est, non vtentes privilegio habito, vel abutentes illud ipsum perdere. Hoc proposito adaptans meo, dico animas, c. in gratia & charismatibus largissime à Deo collatis non vtuntur, vel ad saltum rimoremque abutuntur quamprimum ipsæ excidete, easque dormitantes, vel inertia soporatas, tritico destitui, lolioque intrinsecus & zizanijs oppleri. Labore enim & diligenti-

diligentia res parvæ crescunt, otio ac desidia maxima dilabuntur & pereunt.

Isid. 18.

Cæterum sopor hic & circa salutem propriam negligentia magnam animæ afferre detrimentum solet. Filij Dan (equorum stirpe Antichristum nasciturum Doctores & Patres perhibent) urbem Lais sine vlla effusione sanguinis, aut ictu ferri inualere quam & penitas demoliti sunt; quod quamvis rebus omnibus ad defensionem necessariis affuerent, otio disfluere incola, steterent, sibiq; non prospicerent. Quo mystice declaratur, animas illas opulentas, & charismatibus coelestibus ditatas, tunc à diabolo potissimum iuadi, exagitari, & dispoliari cum securæ & omnis metus expertes dormiunt, suamq; negligunt.

1. Reg. 24.

David, castra Saulis clanculum ingressus, quin & ad tentorium illius penetrans, regia arma furtim abstulit; quem somno distentum, vel alias in spelunca naturæ necessitate seruientem obruicare potuisset, si voluntas occasione adfuisset. Ad eundem modum Christiano in Ecclesia, quæ Christi Iesu exercitus est, dormitanti, quamvis interiuustos & probos verferet, sæpenumero dæmon spiritualis militiæ arma eripit, imo nisi per Dei clementiam staret, vitam etiam inscienti auferret. Exclamem igitur, o somnum detestabilem, inertiam, magnum animis periculum accessentem!

Lamr. lib. 2. cap. 2.

Atheniensium legislator Solon præclaram in desides & inertes legem tulit, quo omnibus actionis iis intentandæ potestatem dabat. Eandem tulisse legem videtur & Deus, ac permisisse, ut negligentes, inertes, de que iis, quæ ad salutem spectant parum solliciti, tentationibus variis exagitarentur, à dæmonibus accusarentur, omniumq; vitiorum occasionibus expositi viverent. Cum Apostolo igitur finem faciam, ita Thessalonenses admonente: Vos fratres, non estis in tenebris, ut vos dies ille tanquam fix comprehendat; emne enim vos filij lucis estis & filij diei, non sumus noctis neq; tenebrarum, igitur non dormiamus, sicut & ceteri, sed vigilemus & sobrii simus. Ecce. Vere igitur somnus periculosus est, & magna detrimenta afferre solitus: cum dormientibus colonis diabolus zizania superseminat.

2. Thess. 5.

Cum dormirent homines, venit inimicus hominis. Somnum hunc exponens Chryostomus, in P.ælacos, Ecclesiæ custodes & capita, eundem detorquet; quibus stertentibus, parumque de grege sollicitis, diabolus hæreses, errores vitiaque Ecclesiæ inserere conuenit: simulque hinc inferre conatur, quanta pastorum esse debeat vigilantia & cura, cum nimirum ad illos spectet, semen-tem Dei custodire, & omnem in partem circumspicere, ne quid Ecclesiæ Dei detrimentum afferat diabolus, in quod totis vigiliis incumbit. Hoc namque custodum & vigilum nomine appellari in sacris litteris prælati solent; imo nullum hoc nomine illis frequentius. Audiamus Dominum per os Prophetæ loquentem! Super muros tuos Ierusalem constitui custodes, tota die, ac nocte non tacebunt.

Matth. 13. Hom. 45. in Matth.

Ecclesiæ pastores & custodes & vigilantes appellatur in sacris litteris. Esai. 62. Ierem. 1.

Prima quam Jeremias Prophetæ visionem vidit, hinc de qua agimus materiæ suæ optime quadrat: cum enim Deus illum in custodem populi constituisset, interrogavit, Quid vides propheta? qui mox subiit, Virgam vigilantem ego video. Quo loco textus Hebræus habet proprie, ut beatus Lyranus notavit, Virgam amygdalinam ego video: vel, ut alius interpret, virgam nucem. Notat autem Hieronymus, virgam amygdalinam, aut nucem cervicali dormientis suppositam, quamprimum somnum abrumpere & dormientem excitare. Quamobrem cum Deus Præfulis symbolum virgam somni inimicam ostendit, denotare voluit, somnum Ecclesiæ capitibus & pastoribus summo opere esse fugiendum.

Audite quid aliud: magnus ille Theologus Robertus Holcot observavit, Christum in tristi passionis nocte, cum Petrum, quem in Ecclesiæ caput & principem constituerat, in horto stertentem cerneret, & ad eum excitandam accederet; honorabile illud Petri nomen, cunctisque venerandum gentibus, quod illi, dum Ecclesiæ caput eum constitueret, imposuerat, subtrivisse, ac genuino eum nomine compellasse, Simon dormis. Perinde ac si dixisset: Ille Pontificis & custodis nomine indignus est, qui hunc in modum somno indulget.

In sapientia lect. 82.

Marc. 14.

*Laer. lib. 5.
in Aristot.
Ammianus.
lib. 16.*

Pier. lib. 17.

*Somnus
plurima
homini af-
ferre con-
suevit ma-
la.
Iudic. 14.*

Iud. 13.

Iud. 4.

2. Reg. 4.

Referunt historici, magnum illum Asiae terrorem Alexandrum, argenteum dormiendo globum manibus tenere solitum, cui aenea peluis subiecta foret; ut, dum altum dormiret, somnoque libetius indulgeret, globo in peluim manibus exidente, & tinnitum edente, a somno expergisceretur. In quo grues ille dici potest imitatus, quas Pterius aliquae tradunt, dum excubias agunt, & ab hostibus obrui metuunt, hac vii industria consueuissent. Cuius partes sunt excubiae totiusque agminis custodem agere, lapillum pedibus tenere; quo, ubi hunc cadere contigerit, expergifecta, societas excitet, nullum vi discrimen adeant. Quemadmodum igitur vigilia salubris est, animaeque perutilis; ita somnus noxius & damnosus: somno quippe indulgentibus hominibus inimicus superfeminat zizania.

Cum enim stertimus, daemones inualescunt & insurgunt, id est, cum salutem negligemus, tunc inimicus per agros volitat, grassatur in triticum, & lolium bono semini permiscet. Dalila Samsonem irretire & perdere gestiens, an non soporare eum studuit, itaque caesariem, omnis roboris armamentarium, detondere? Eadem techna vititur & pellax nostra caro, Philistaea illa longe deterior; nos siquidem perdere, omnemque fortitudinem & animum eripere gestiens, omni ratione conatur deliciarum nos somno opprimere, ac noxio & detestabili voluptatum sopore inescare.

Quot, cheu, principes ac reges, quot duces & milites, somno oppressi, triste ac funestum rerum varietatis exemplum fuere, quot inquam, magnates ac purpuratos somnus, in summa & extrema pericula coniecit, ut & vitam amiserint, ac lugubri catastrophae diem extremum clauerint? An non Holofernes princeps militiae regis Assyriorum in obsidio Bethuliae, stertens & vino obrutus, gladio & dextra muliebri, ceruicem & vitam perdidit? an non Sissara, praefectus Jabini regis Azor, clauo per tempora adacto dormiens per manus Jahel periit? Isboseth Saulis filius percussus in inguine, an non meridians in lectulo, occubuit? Adeo, ut & fortissimi iuxta & generosissimi, & foeminea

quidem dextra, quod somno indulgerent, ceciderint, ludibriumque suis fuerint. Quod lacrymis potius quam verbis deplorans Eliaz ait, *Filij tui proteci sunt, & dormierunt in capite Esa. 51. omnium viarum.*

Quem locum, ut commode intelligatis, Duo viarum diuersa viarum genera esse sciatis oportet: genera haec alia sunt enim viae Domini, quarum toties in mundo in sacris libris est mentio. *Dominus possedit Prou. 8. mo ab initio viarum suarum.* Et, *Quis poterit Iob. 36. scrutari vias eius;* Item, *Vias tuas Domine demonstra mihi.* Per has autem vias recte ad salutem tenditur: vnde non immerito a Psalmo grapho viae vitae appellantur, *Notas mihi se Psal. 34. cisti vias vitae.* Et alia viae Daemoni, viae difficles, ad calcandum moleste, & maguorum discriminum cauae: *Contritio & infelicitas in vis eorum, item alibi, fiant via eorum tenebrae, & vias peccatorum disperdet.* deinde apud Zachariam, *Conuertimini de vis vestris.* haec autem viae recta ad interitum & damnationem perducunt, atque huiusmodi viae sunt peccata. Vnde Psalmographus, *viam iniquitatis amoue a me, & omnem viam iniquitatis odio habui.* Capita porro & initia harum viarum, & accessoriae seminae, ipsa est superbia, auaritia, luxuria, *Omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, &c.* aut etiam statui possunt, ipsa peccatorum principia, inter quae recenseri queunt tentationes, suggestiones, occasiones, cogitationesque occultae.

Ac veluti nemo non sine discrimine in introitu cuiusdam viae difficilis ac latronibus infestae dormitat; ita periculo non caret, si quis tentationi prauae morosius inhaeret, aut indormit. Quamobrem confestim cum Redemptore Christo excitemur, & animae potentis praegnantiae veterino sterrentibus dicamus, *Surgite eamus, ecce, qui me traditurus est appropinquat,* peccatum in animae perniciem conspirans praeforis est, atque huiusmodi cum tempestas insurgit, tantae procellae dum ingruunt, compellemus Christum, clamemus naufragij metu exalbescentes, *Salua nos Domine, perimus.*

Luxurioso libidinisque suis vacanti, Sapiens imminentem calamitatem praefragiscus has minas intonat: *Et eris quasi dormiens in me.*

in medio mari & quasi sopitus gubernator amissoclauso. Non ait in terra dormienti similem cum fore, sed in mari, ut ita ostendat in quanto periculo versetur, quod ut sit etiam euidenti, ait, *in medio mari.* Non minus peccatoris peccato indormientis, nulla que ratione est flagitorum voragine emergere cupientis, esse solet periculum. Atque ita cum dormiunt homines, venit inimicus, & superseminat zizania: oportuna scilicet malorum infligendorum Satanæ occasio est somnus.

Peccator dormiens in peccato similis in mari dormienti.

VII. 1. Pet. 5. Satan inimicus est & zizaniorum sator.

Quis autem hic inimicus dici potest? nullus profecto alius quam *dæmon*, qui tum Christi, tum omnium fidelium inimicus est: quo nomine eum Apostolus Petrus in Epistolis nuncupat. Ipse est inquam, qui saminat zizania non in Iudæorum, Turcarum, Arabum, Saracenorum agro, sed in Ecclesia Dei, atque inter Christianorum sulcos. In quo illius notate astuciam: de die non venit, at de nocte dum spissæ terræ occupant tenebræ: non dum vigilant & excubant homines, at dum dormiunt. Id est, dum Prælati, pastores, Episcopi, cæteri que Christiani animarum saluti non inuigilant, dum auaritiæ student, voluptates conlectantur, honores ambiunt, rerumque terrenarum studio tenentur, tum verus ille animarum aduersarius lolium spargit, noua perniciosaque dogmata serit, doctrinas degeneres, & facu olentes disseminat, inaudita opinionum commenta ferruminat, fidem perturbat, religionem in diuersa trahit, charitatem exstinguit, Sacramenta conculcat, Ecclesiam denique perdit & destruit.

Satan zizania spargit quando superiores dormiunt.

Hæc igitur bellua tunc zizania seminare solet, cum Prælati sterunt, & officium negligunt suum; ita fecere olim in agro Iudæorum Pseudopropheta Baal, Molochita, Pharisei, Sadducei, in Christianorum, Ariani, Manichæi, Valentini, Pelagiani, Donatista: & iam nuper à patrum memoria, Lutherani, Caluista, Zuingliani, Anabaptista, aliique & scelere & audacia pares. Quare si Prælati Germaniæ omnem in partem circumspexissent, si regis curam gessissent: nunquam Lutherus aut Zuinglius zizania disseminassent: & canes latrassent, nunquam lupi in ouile irrupentes damnum gregium

Principes seculares & pastores Ecclesiæ Religionis custodes sunt.

rulissent. Videant igitur Principes seculares, ipsi pastores Ecclesiæ, num coram summo Iudice in nouissimo die exactam animarum sibi creditarum rationem dare poterunt: sibi que persuadeant, non impune se tunc habituros. Conspirare siquidem inter se mutuo, illi armis sibi diuinitus traditis, hi vero auctoritate quam ipsa sacra infusa in cludat, in vulpium Ecclesiam Dei vineam suffodere nitentium, euerisionem debent. Sunt enim utriusque custodes vineæ Christi constituti, & vigiles circa ciuitatem Ecclesiæ excubantes, sunt fortissimi illi doctores thalamum Salomonis ambientes, qui quamprimum ut dormitant & stertunt, inimicus homo venenum diffundit.

Notate hic obsecro, ut paterfamilias diaboli nequitiam & peruersitatem, quæ ei naturaliter adhaerit, exaggeraturus, *inimicum hominem eum* appellat. Nouum profecto & animaduersione dignum, quo spiritus humanus peruersi artes, nequitia, crudelitas odium exprimantur, ut hominem eum describi: ne crudelitas, nullum odium deterius inueniri, quam hominis. Inter animalia nullum leone crudelius & immanius, hominis tamen feritas barbariesque maior.

Daniel Propheta, cum ad petitionem Sarraparum Babyloniorum in lacum leonum coniectus esset, leones quam suos mitiores credens, ingenti lacum saxo muniuit, regio que sigillo, ne quis Danielem interfecturus effingeret obsegnauit. Quid agis rex? quid hoc video? Virum sanctum leonibus obsecis, & ab hominibus eum tutatum cupis. Prudenter profecto & sapienter. Sciebat namque rex, nullum hominem animal inhumanius aut ferocius haberi posse, qui mirum nemini pareat, ut odio, affectuque prauo satisfaciat.

Balthassar nihil unquam horribilius, aut quod maiorem ei formidinem incuteret conspexit, quam manum illam hominis in patre scriberem, adeo, ut exanimis in terram ceciderit. Non exseruit hic Deus ungulam animalis, sed manum hominis: quasi nihil eadem haberi posset terribilius magisque metendum. Ecce, qui nec in prælio

Non est violentia crudelitas maior & asperitas maior quam hominis. Homo leone crudelius & immanius, hominis tamen feritas barbariesque maior.

Dan. 6. Dan. 5.

2. Reg. 1.

rum astu, non inter belli clangores, non in visorum aprorumq; venatione non inter fera animalia & monstra palluerat: ad solum manus hominis conspectum, expalescens & ex sanguis in tetram concidit.

Quod egregia è libris Regum historia manifestum reddam. Cum Deus trium plagarum Davidi regi ob delictum promeritarum optionem dedisset, pestem scilicet, famem & bellum: pestem delegit, dicens: *Coracior nimis: sed melius est mihi, quod incidam in manus Domini, quoniam multa sunt misericordia eius.* Expedite & latius esse sciebat pius hic rex, in Dei quam in hominum manus incidere: quum ille mitis sit, hi vero inhumani & ab omni pietate alieni, & quibus nihil crudelius aut ferocius. Hinc diabolus, quo eius malitia & crudelitas designatur, *inimicus homo* appellatur.

Matth. 13.

Onomen Satana dignissimum! ò peruerstatem singularem! ò crudelitatem barbaricam omni barbatiorem! Ecce postquam paterfamilias triticum in agro seminasset, crudelis ille hominum aduersarius eundem zizaniis oppleuit, & abiit. Notate, ut scelerata illa bellua, postquam venenum sparsit, sese sabducat: ut ictu inflicto, canat receptui. At quid mirum, in terra seditiones, motus, & prelia reperiri, ac zizania seminari, cum nec cælum, locus ille ab omni perturbatione alienissimus, iisdem caruerit. Porro hæc seminum mixtura representare mihi ipsum videtur, quod quotidie in Ecclesia contingere videmus, in qua, ut August. olim obseruauit, scelerati probis permisti sunt & prauorum lolium iustorum tritico: quod & in Concilio Constantiensi asserere, toto orbe exciti Patres. Ecclesia quippe est arca Noe, quæ animalia immunda, non secus ac munda, includit: Est arca illa, de qua Matthæus, in qua & palca, & luxurians læraque messis. Est conuiuium illud nuptiale, ad quod virgines fatuæ iuxta ac prudentes vocantur. Est aula illa regia, ad quam admittuntur illi, qui veste nuptiali carent. est deniq; ager hic, in quo triticum vna cum zizaniis excrecere videmus: quod tantopere serui & domestici demittentes patri familias dixere,

Lib. de heres.
cap. 69.
Sess. 5.

Gen. 6.

Matth. 3.
Matth. 25.
Matth. 22.

Nome bonum semen seminasti in agro tuo, unde ergo habet zizania?

Matth. 13.

Et est reuera admirabile dignum, quam ratione in anima hominis tam triste excrecere zizanium, tam infelix pullulascere lolium queat: est namq; quodammodo incredibile, quomodo potentia & facultates animæ peccatorum instrumenta esse possint. Vtuit olim Dominus, balistas, machinas, hastas, missilia, pila, aliq; instrumenta bellica, quibus mors afferri hominibus potest ex arbore frugifera concinnari, sed sterilib. & syluestribus eadem parati voluit. Qui fieri igitur potest, ò homo, ut è corporis tui mēbris, animaq; facultatibus, & sensibus, qui instar arborum feracium sunt mortis instrumenta constituas, & anima patens quibus & Creatorem oppugnes, & animæ mortem afferas?

Deut. 10.

Quomodo ergo habet zizania? Si peccatum mortuum aliquod spirituale est, tenebrarum abortiuum, mors æterna, diluuii commune animarum, naufragium vniuersale, & erum latrocinium, extrema calamitas, damnum irreparabile, omnium rerum exitium & pestis: quomodo igitur in anima excrecat? si peccatum rationi aduersetur, Deo contrarium sit, gratia animam priuet, cælo deturbet, inferni hæredem constituat, in carcerem dæmonum coniciat, animæ mortem adferat, Ecclesiæ sit lolium: quomodo igitur ingredi animam potest? Unde ergo habet zizania? Deniq; si Angelos cælo exegerit, innocentia statum peruerterit, diluuij causa exstiterit, filium Dei vnigenitum ad mortē, & quidem acerbissimam pertraxerit, si omnia pefsum dederit, si æternis sit expiandū flammis, æquænam hominum esse potest audacia, ut ipsum committant: ut tam infelix in animæ agrū lolium admittant: sed rationem addidit paterfamilias dicens: *Inimicus homo hoc fecit.*

Matth. 13.

Peccati non

Matth. 13.

Matth. 13.

Manif. ste hinc colligere possumus, nulla posse ratione Deum peccati auctore constitui, ac inimicū, qui hæc superfeminauit zizania. Deus igitur peccati non est auctor, ut Psalmographus aperte profiteretur: *Non Deus solens iniquitas tuas.* Diabolū vero peccata aditum patefecisse, & ipsum in orbe inuexisse Sapiens testatur, dicens: *Inimicus Diaboli*

Deus peccati non

auctor,

Psalm. 5.

Sap. 2.

more

mons intravit in orbem terrarum. Hoc retundere clypeo venenosa Lutheri iacula possunt, hoc vallo blasphemiarum hæresis, errorumque illius tela infringere, dum ait Deum peccata per impios patrare: Melancthonis item sententiam confutare docentis, tam ludæ prodicionem, quam Pauli Apostoli vocationem Deo ascribendâ: Buceri item, Deum absolute efficientem peccati causam constituentem, adeo ut quicumque illud negarit, Deo diuinitatem hunc adimere censcat, quod eum causam eorum quæ facta vult, esse negat: Caluini denique, acriter propugnantis, Deum simpliciter & pure peccati auctorem esse. Quod aperte demonstrauit Cl. De sanctis Episcopus Ebroicensis, qui lib. 5. de Caluini atheismis, Caluionum Bernæ impietatis accusatum & damnatum tradidit, quod Deo & peccatum & damnationem damnandorum ascriberet. Sceleratam porro hanc opinionem diris deuouens Concilium Tridentinum, anathemate percussit omnes, qui eandem docent & credunt: *Si quis dixerit, mala opera, & bona Deum operari: non permissiue solum, sed etiam proprie & per se, adeo ut eius sit proprium opus, non minus proditio Iudæ, quam vocationis Pauli, anathema sit.*

Eundem errorem acriter olim propugnauit Magnus Basil. qui in homilia, quâ super hac re conscripsit, inter cætera ait, fatuum eum quidem & stolidum, qui nullum esse Deum credit: ac stolidiorem & stultiorem censendum, qui Deum peccati causam statuit: quod ille Deum penitus negarum, hic vero clementiam & bonitatem ei detractum est. Eiusdem sententiæ est & Irenæus, & tradidit in ecclesiastica historia Euseb. qui egregia ad Florinū epistola multis ostendit, Deum malorum causam aut architectum esse non posse. His accedat & Philo Iudæus, qui omnes peccati causam Deum non vero seipsum constituentes, puniri & supplicij additi vult. Theodoret. denique, ut finem faciamus, omni ratione opinionem hanc profligare conatus, probare contendit, Deum natura bonum, malorum aut peccati causam non posse constitui: sed illum triticum seminare, diabolum vero superseminare zizania.

Conclusio. Omni igitur studio & contentione Audientes scelestum hunc zizaniorum satorum

fugiamus, omni cura eum ab animarum agro excludamus, impediamus, inquam, ne peccati, schismatis, hæreseos, errorum, calumniarum, blasphemiarum lolium tritico superseminet, somnum quoque ab oculis propulsemus. Dormientibus enim nobis grassatur, vagatur, & circuit: Vos itaque, Præsules, Antistites, Episcopi, Dominici gregis pastores, Ecclesiæ excubitores, Christianorum duces, vineæ sponso custodes, animarum nostrarum tutela super gregem vestrum excubias agite, atque omni ratione impedire satagite, ne vestra illectus negligentia Satan, per dioceseon vestrarum agros lolium & paleam ferat. Vos etiam Catholici Principes, Reges potentissimi & inuictissimi, Monarcha fidelissimi, celo originem ducentes, Altissimi vice hic in terris fungentes, patres patriæ, populi tutores, religionis fulera & bases, fidei columnæ, Ecclesiæ antes & fornices, non minus excubate, ac nolite pati, ut ob vestram culpam, hæreseon zizania regnorum vestrorum noualia ingrediantur.

Et ecce ð regum rex, animarum nostrarum conditor, Ecclesiæ princeps Christus, tu, qui bonum fidei charitatis, sacræ scripturæ & Euangelij semen seminasti: omnia modo zizanijs scarent, familia vnus cuiusque nostrum non vsque a deo laudabiliter dirigitur, vrbes inter se dissident, prouinciæ integræ à se mutuo diuisæ sunt, per regna peccata inualeseunt, hæresi Ecclesiæ replera est, denique zizanijs mundus oppletus gemit: impediens igitur Domine, quomodo minus noxiæ illæ propagines eradicentur? per te stabit, quomodo minus motus hi & seditiones sedentur, peccatis debita insigantur supplicia, peccatores tolerantur, blasphemij, & hæretici ascendantur? Anne patieris, eadem in pestes? diutiusne eadem feres? anne in messem reuerari cupis? O iudiciorum abyssum! ð consilia impenetrabilia! ð secretorum fundum nemini vrinandum! ð mare nullius ingenij bolide explorandum! At quoniam ita maiestati visum est curæ gratiâ saltem elargire, ut tam sancte media inter mundi huius zizania, vitam instituiamus, ut emensa vitæ huius nauigatione, feliciter æternæ felicitatis portum ingredi mereamur: ad quem nos pellere & dirigere dignetur.

Concil. Trid.
sess. 6. can. 6.

Lib. 5. c. 19.
Lib. de profugis.

Lib. 5. de cur.
Grac. affect.

dignetur, qui cum Filio & Spiritu paraceto, potest omnia Deus Pater, Amen.

DOMINICA SEXTA POST EPIPHAN.

Partes.

- 1. De magnis, arte factis minimis; minimoque regno.
- 2. Quid grani parvitas; ad divina, totamque Ecclesiam collata.
- 3. Quid eadem ad Ecclesiam adiuncta & contenta.
- 4. De grano fidei & doctrina.
- 5. De aubus.
- 6. De fermento.

Simile est regnum caelorum grano sinapis. Matth. 13.

FIGURA.

Dan. 4.

POTENS ille Babyloniorum Monarcha Nabuchodonosor terribile olim somnium vidit multaque includens prodigia: vidit, inquam, arborem in medullis terrae conficam, cuius caput luxuriantibus comis ad nubes pertingeret, radices ad terram usque centrum descenderent: ramorum adhuc brachia per quatuor mundi latera extenderent, & de fructibus illius omnes pascerentur, in ramis volucres caeli nidificarent, sub umbra vero varia animalium genera luderent, & defecerent. Et ecce tibi vox subito caelo de lapsa, quae arborem succidi, & radice tenuis amputari iubebat. Sensu litterali iam seposito, eo, inquam, quem Daniel regi visionem exponendo patebat: scilicet regem arborem esse: quae excrescenda esset, quod regnum amitteret, sed radice nihilominus permaneret, quando scilicet ad regnum postliminio reverteretur: existimo visionem hanc Evangelij hodierni figuram esse, in quo Christus regnum caelorum grano sinapis simile esse perhibet, quod quamvis omnium seminum sit minimum germinans, caeteris plantis exerceat sublimius, & acra quodammodo fert. Huic autem grano

quid obstat, quo minus Christum similem esse dicamus: qui in hunc mundo exiguus quidem fuit, humilis, plebis abiectio, & vermiculus terrae: sed in terram deinde iactus; post gloriosam, inquam, resurrectionem, ita excrevit, ut volucres caeli in ramis eius nidos construxerint, id est. Sanctorum animae sub umbra illius delituerint, & omnem ab ipso suam beatitudinem traxerint. In medio item terrae plantatus est, dum in Palestina, quae vinctus & medullium, ut Cosmographi tradunt, orbis, natus apparer: Caelos quoque vertice tetigit, & radice ad terrae centrum pertigit, quod verus esset Deus in celestibus agens, verus item homo in terra cum hominibus conversatus. Ramos per orbem diffudit, quod potentia illius ab arctico polo, usque ad antarcticum se extenderit. In ipsius ramis nidificaverunt aves, & ad truncam & sederunt animalia: quod tam Angeli quam homines omnem a IESU CHRISTO gloriam & beatitudinem duxerint. Excisa porro fuit, Christo moriente. Hac de re hodie actum sumus, discussuram inquam, cur Christus grano sinapis comparate voluerit. Eius huc maiestatem auxiliariam aduocemus: matrisque illius gloriose patrocinium supplices inuocemus, quam verbis angelicis ante omnia saluabimus. Ave Maria.

Qui naturae miracula, mundique huius inferioris prodigia describere, quae Ethnici olim tantopere demirati sunt: referunt inter caetera, mirabilia quaedam opera, quae vel ars vel industria hominum produxit, & in naturae theatro spectanda proposuit. Celebrant in primis opus illud eximium: licet in tenui elaboratum, quo Myrmecides sculptor egregius curram quadriugum, & aurigam eidem insidentem, tam industrie & scite, tamque exiguo in subiecto formauit, ut alis eum suis musca tegetet atque obumbraret: illud item alterius sculptoris, qui in cerasi nucleo nauem omnibus necessarijs instructam efformauit: sed adeo tenuem, ut apicula in antenna constituta suis eam cooperiret alis. An non haec ad naturae ludibrium? an non hoc artificium eius quam proxime imitari, ne dicam sperare?

Mirabilia & artificiosa quaedam opera. Textor in thesauro tom. 2.

Aliud